

ACTIVITEITENPLAN 2019
STICHTING VOLKSSTERRENWACHT
COPERNICUS

Postadres: Postbus 2507
2002 RA Haarlem

Bezoekadres: Tetterodeweg 27
2051EG Overveen

e-mail: info@sterrenwachtcopernicus.nl
website: www.sterrenwachtcopernicus.nl

Zoals een sportwedstrijd beter het bekijken waard is als men de spelregels begrijpt, zo wordt de wereld om ons heen interessanter en zelfs mooier als men enig inzicht heeft in het functioneren ervan. Kennis betekent verrijking, en daarom wil Volkssterrenwacht Copernicus een zo groot mogelijk publiek in aanraking brengen met de wonderschone wereld van de sterrenkunde, de weerkunde en aanverwante wetenschappen.

Voorgeschiedenis

De Stichting Volkssterrenwacht Copernicus werd in 1974 opgericht. De sterrenwacht was tot 2003 gevestigd aan de Vergierdeweg te Haarlem. De geplande bouw van een ziekenhuis aan het Delftplein, had tot gevolg dat sportvelden tot aan de Vergierdeweg werden verplaatst. Door de enorme lichtmasten van de sportclubs, maar ook door de bouw van een crematorium, waarvan de verlichting kennelijk 24 uur moet branden, dreigde sterrenwacht Copernicus in de verdrinking te komen. Met medewerking van de gemeente Haarlem zijn wij erin geslaagd in 2003 nieuwbouw te realiseren op de huidige locatie bij de watertoren in Overveen.

Doelstelling

De algemene doelstelling van de Stichting Volkssterrenwacht Copernicus is het populariseren van en bekendmaken met weer- en sterrenkunde en aanverwante wetenschappen voor een breed publiek. Om deze algemene doelstelling te bereiken wordt het volgende ondernomen:

- Het beheer van een sterrenwacht in Overveen, waarin kennis kan worden overgedragen en visueel (en fotografisch) kan worden waargenomen.
- De aanwezigheid van een permanente expositie en powerpointpresentaties.
- Het organiseren van waarnemingsavonden voor donateurs en cursisten.
- Het organiseren van excursies.
- Het organiseren van lezingen.
- Het organiseren van cursussen.
- Het geven van rondleidingen.
- Het uitgeven van het kwartaalblad Copernicus Contacten.
- De verkoop van boeken en andere artikelen op populair wetenschappelijk gebied.
- Het zoeken van aansluiting bij het reguliere onderwijs.
- Het ondernemen van verschillende publicitaire activiteiten, teneinde een zo groot mogelijk publiek te trekken.

In het hiernavolgende zal de realisatie van de doelstelling meer in detail worden uitgewerkt.

Programma en Activiteiten

De programma's die Copernicus biedt en de activiteiten welke worden ontplooid om het gestelde doel te bereiken, bestaan uit de volgende onderdelen:

Planetenpad

Het pad van parkeerplaats naar sterrenwacht is het "planetenpad" met acht verlichte panelen met een foto en informatie over de acht planeten van ons zonnestelsel. Voor de ingang is een waarneemterras waar bij helder weer extra telescopen geplaatst kunnen worden.

Expositieruimte

De permanente expositie bestaat uit drie delen. Het eerste deel besteed aandacht aan ons zonnestelsel met de grootte van zon en planeten op schaal, met veel informatie over afstanden, massa en dergelijke. Ook de "zwaartekrachtskast", waar het verschil in zwaartekracht voelbaar is gemaakt, staat in dit deel van de expositie.

Het tweede deel laat verschillende objecten uit onze Melkweg zien, zoals planetaire nevels, emissienevels en een bolvormige sterrenhoop en is er is een informatiepaneel over onze Melkweg. Het derde deel geeft informatie over het heelal door middel van foto's gemaakt door de Hubble Space Telescope en de ESA. Ook hier is een informatiepaneel met veel aandacht voor de afstanden in het heelal. Tenslotte is hier de "deep field" opname van de Hubble die een beeld geeft van de onvoorstelbare grootte van het heelal.

Naast deze drie vaste onderdelen is er een wisselende expositie met resultaten van de werkgroep astrofotografie. In het midden bevindt zich de leestafel met astronomische tijdschriften uit binnen- en buitenland. Op en naast de balie staan astronomische artikelen die door het publiek gekocht kunnen worden, zoals boeken en sterrenschijven.

Een belangrijk onderdeel van de ruimte is het grote scherm waarop PowerPointpresentaties getoond kunnen worden, al of niet met een toelichting door de aanwezige vrijwilligers. Op dit scherm kan ook een planetarium programma draaien met een simulatie van de sterrenhemel en interessante gebeurtenissen aan de hemel.

In 2019 wordt extra aandacht besteed aan het feit dat 50 jaar geleden de eerste maanlanding plaatsvond. Verder zullen in 2019 globes worden aangeschaft van Mercurius, Venus, Aarde, Mars en Jupiter. Deze globes draaien met behulp van een lichtcel.

In de gang op weg naar de koepel bevindt zich de ruimtevaarthoek met onder andere aandacht voor de reizen naar de maan en het ISS, het International Space Station.

Koepel

Centraal in de sterrenwacht staat natuurlijk de telescoop. Copernicus is in het bezit van een 35 cm Schmidt-Cassegrain telescoop geplaatst op een vaste moderne montering. Op dezelfde montering bevindt zich een 140 mm en een 85 mm lenzentelescoop. Ook de Coronado zonnetelescoop is op de montering geplaatst. De montering is geheel computer gestuurd.

Het publiek zal de koepel met de telescoop kunnen bezoeken, waar bijvoorbeeld naar de ringen van Saturnus, de wolkenbanden van Jupiter of de kraters op de maan gekeken kan worden. De koepel is geschikt om een gehele schoolklas te kunnen ontvangen.

Een videocamera kan aan de telescoop worden bevestigd, waarmee beelden kunnen worden gemaakt die op het grote scherm in de expositieruimte getoond kunnen worden en door middel van "livestraem" op internet. In 2019 zullen we proberen de internet verbinding te verbeteren.

Speciale waarneemavonden worden belegd voor donateurs. De ze Donateurs Waarneem Avonden (DWA) worden bijeengeroepen door middel van een e-mail.

Lezingen

Van september tot en met april organiseert Sterrenwacht Copernicus elke derde donderdag van de maand lezingen op het gebied van sterrenkunde en weerkunde. Voor het geven van deze lezingen worden professionele sterrenkundigen en weerkundigen uitgenodigd. De lezingen worden dermate goed bezocht dat we zijn uitgeweken naar het bezoekerscentrum Kennemerduinen aan de overkant van de Zeeweg. Door middel van het programma Eventbrite wordt de toegang beperkt tot 69 mensen, het maximale aantal stoelen in de ruimte. In 2019 wordt verder geëxperimenteerd met dit toegangsbeleid.

Cursus

Een van de belangrijkste activiteiten van de sterrenwacht is de cursus 'Basiskennis Sterrenkunde' die door eigen mensen van Copernicus wordt gegeven. Van half september tot begin december worden in acht theorie- en twee praktijklessen cursisten vertrouwd gemaakt met vele aspecten van ons Zonnestelsel, ons Melkwegstelsel, het ontstaan en de levensloop van sterren, de Oerknal en de ontwikkeling van het heelal. Iedere cursist ontvangt een boek "Handboek Sterrenkunde" geschreven door Govert Schilling en een draaibare sterrenkaart. Aan het eind van de cursus ontvangen de deelnemers een certificaat. De belangstelling voor de cursus is dermate groot dat deze ook begin 2019 zal worden gegeven.

Onderwijs

De Stichting Volkssterrenwacht Copernicus hecht een groot belang aan de educatieve aspecten van haar werk en zal daartoe nauw samenwerken met het reguliere onderwijs. Medewerkers van de sterrenwacht bezoeken regelmatig scholen. Een medewerker bezoekt de lagere klassen, twee medewerkers hebben zich gespecialiseerd in lessen aan hogere klassen. Scholen in de regio worden ook regelmatig uitgenodigd de sterrenwacht te bezoeken.

Naast een rondleiding in het kader van een project of een les sterrenkunde, biedt de sterrenwacht verschillende andere mogelijkheden, zoals:

- Informatie voor spreekbeurten, werkstukken en scripties. Copernicus heeft twee spreekbeurttassen die uitgeleend kunnen worden aan leerlingen. Deze kunnen gratis geleend worden, maar we vragen nu wel een borg van € 25,-
- Advies bij voorbereiding en uitvoering van schoolprojecten.
- Begeleiding van groepen bij astronomische waarnemingen.

Andere publieksactiviteiten

In maart vinden de jaarlijkse landelijke Sterrenkijkdagen plaats. Hiervoor is ieder jaar enorme belangstelling van mensen uit de gehele regio Haarlem. Alle op de sterrenwacht aanwezige waarneemapparatuur is dan beschikbaar voor belangstellenden. De medewerkers van de sterrenwacht zullen hierbij natuurlijk tekst en uitleg geven. Bovendien worden op deze dagen voor een breed publiek bedoelde lezingen gegeven.

In oktober wordt de jaarlijkse "Weekend van de Wetenschap" georganiseerd. Hierbij wordt door middel van lezingen en demonstraties bijzondere aandacht geschonken aan de sterren- en weerkundige aspecten van het nationaal jaarlijks vastgestelde thema van het "Weekend van de Wetenschap". Het laatste weekend van oktober wordt de "Nacht van de Nacht" georganiseerd waarbij aandacht wordt gevraagd voor de steeds verder toenemende lichtvervuiling.

Op aanvraag worden voor groepen rondleidingen en lezingen georganiseerd en wordt gelegenheid gegeven voor het waarnemen van onder andere planeten, manen en sterren.

Overige activiteiten

Het bestuur van Copernicus organiseert met enige regelmaat een excursie voor de vrijwilligers om hen te bedanken voor de getoonde inzet.

Binnen Copernicus worden reguliere activiteiten georganiseerd in werkgroepen, bijvoorbeeld de werkgroepen Educatie, Astrofotografie en Techniek.

Gedurende het gehele jaar wordt aan de randvoorwaarden gewerkt waarbinnen Copernicus aan zijn doelstellingen kan voldoen, zoals de administratie, de financiën, alle facilitaire zaken zoals het reguliere onderhoud, het viermaal per jaar verschijnende 'Copernicus Contacten', landelijk overleg met andere sterrenwachten etc.

De website van Copernicus www.sterrenwachtcopernicus.nl is in 2018 geheel vernieuwd. Onderhoud van de website blijft een belangrijke activiteit.

In onze statuten wordt het populariseren van weerkunde expliciet genoemd. De afgelopen jaren is dat wat ondergesneeuwd. In 2019 zal mede door een financiële bijdrage van de KNVWS een weerstation op ons terrein worden geplaatst. De metingen van dit weerstation zullen op een scherm worden weergegeven en getracht zal worden dit ook op de website te tonen.

In 1973 was het 500 jaar geleden dat Copernicus werd geboren. Dat was de reden om de sterrenwacht naar hem te vernoemen. Weliswaar vond de officiële oprichting bij de notaris plaats in januari 1974, maar het ligt voor de hand het 50 jarig bestaan van de sterrenwacht in het najaar van 2023 te vieren. Dit jaar zullen we een begin maken met nadenken over hoe wij dit halve eeuw feest gaan vieren en financieren.

Bedrijfsvoering

Openingstijden

De sterrenwacht is geopend:

Elke vrijdagavond van 20.00 tot 23.00 uur

Elke eerste zaterdag van de maand van 13.00 tot 17.00 uur

Vanaf september 2019 zal de openingstijd op zaterdagmiddag worden teruggebracht tot 16.00 uur.

In de maanden juni, juli en augustus is de sterrenwacht gesloten.

Naast deze openingstijden zal de sterrenwacht voor groepen op aanvraag geopend zijn. Dit is met name van belang voor groepen uit het onderwijs.

Vrijwilligers en bestuur

De sterrenwacht wordt geheel gerund door vrijwilligers. Op dit moment zijn er ongeveer 25 actieve vrijwilligers. Elke vrijwilliger is nu minimaal circa één keer per maand ingeroosterd. Het aantrekken van nieuwe mensen blijft ook in 2019 heel belangrijk. Met name de cursus blijkt een uitstekend middel om nieuwe vrijwilligers aan te trekken.

Donateurs

Eind 2018 waren er 177 donateurs. Dat aantal is ongeveer gelijk aan vorige jaren. De donateurs ondersteunen de sterrenwacht jaarlijks met minimaal € 25,-. Dit bedrag blijft onveranderd voor 2019. Het aantrekken van nieuwe donateurs blijft een absolute noodzaak. Tijdens de publieksavonden en –middagen, maar ook bij de lezingen en de cursus moet onder de aandacht gebracht worden dat onze activiteiten alleen mogelijk zijn wanneer er voldoende donateurs zijn.